

швидке переселення на північ. У чому ж тоді суть суперечки? Чи вся ця дискусія взагалі про середину XIII ст.? Коли б так, то не стільки емоцій інвестувалося в розмову про давнину семисотлітньої давності. Суперечка — про сучасне. Якою бути українській історії? Що таке українська історія? Відколи вона починається? Чи може існувати як самостійна історія?

На останнє питання Погодін давав ствердну відповідь. Максимович відповідав на нього негативно. При тому не тільки в полеміці із Погодіним. Неможливість окремого існування української історії була його давнім переконанням. Він цілковито поділяв домінуючу схему історії. Ще 1839 р. він говорив: «Среди множества городов обширной Русской империи Киев, Москва и Петербург возвышаются как три великие памятника трех великих периодов русской жизни. Это три средоточия, из которых русская жизнь, в свое древнее, среднее и новое время, развивалась особенно, но всегда с одинаковой, могучей и широкой силой; три исполинские ступени, по коим Россия, с помощью Божьей, взошла на настоящую высоту своего величия» [10, с.67].

Отже, Для Максимовича, «парадигма єдності» була справою глибокого переконання, й будь-які спроби таку єдність розірвати, хай навіть у незапам'ятні часи, скандалізували його. Позиція Погодіна в такому контрасті виглядає більш українською. Для Погодіна здавалося очевидним, що малороси мають своєрідну етнічну фізіономію в сучасності, а в недавньому минулому мали також і нетотожну до російської історію. Ця історія була «козацькою» (степовою, орієнтальною), і її зв'язок із образом візантійської Київської Русі виглядав проблематичним. Разом з тим ця нетотожна до російської історія точилася на тих землях, де російська історія розташовує свої витoki. Проблема для Погодіна полягала в тому, щоб зрозуміти, як це сталося, і знайти історичний момент, коли це сталося. Він, загально кажучи, намагався відшукати «початки» української історії [11, с.112-114].

Звичайно, не варто тішити себе ілюзіями: Погодін зовсім не ставив перед собою жодних патріотичних українських завдань, і навіть історія спеціально українська цікавила його лише в другу чергу. Його головна мета полягала у роз'єднанні двох історій, які він вважав різними, але які на той час зусиллями багатьох були вже так тісно переплетені, що це викликало дезорієнтацію. «Теорія» Погодіна була своєрідною реакцією на «парадигму єдності», що саме в цей час починає виникати й утверджуватися в історичній думці імперії.

Отже, проаналізувавши погляди М.П. Погодіна на основі листування з Максимовичем, можна дійти висновку, що твердження вчених про те, що М.П.Погодін не приймав українську історію, неправильно трактовано в історичній літературі. А російський вчений просто намагався звільнитися з-під традиційного імперського розуміння історії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дорошенко Д. Історія України 1917–1923 рр. – Т. II. Українська Гетьманська держава 1918 року. – Нью-Йорк, 1954. – С. 45.
2. Максимович М.А. Филологические письма к М.П.Погодину / М.А.Максимович // Русская беседа. – 1856. – № 3. – С.79–139.
3. Гедін М.С. Витоки та історичне значення Старокиївської держави у листуванні М.П.Погодіна та М.О.Максимовича / М. С. Гедін // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2013. – № 2. – С. 90–95. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VAPSV_2013_2_16.pdf
4. Україна і Росія в історичній ретроспективі. Т. 1. Українські проекти в Російській імперії. Верстюк В. Ф., Горобець В. М., Толочко О. П. Українські проекти в російській імперії / Інститут історії України НАН України. – К.: Наук. думка, 2004. – 504 с.
5. Русофільство на Галичині в XIX ст. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.history.vn.ua/article1/75qxm.html>
6. Грушевський М.С. Історія України-Руси: До 125-річчя з дня народження Михайла Грушевського: В 11 т., 12 кн. / М.С.Грушевський. – К.: Наукова думка, 1991.
7. Погодин М.П. О древнем языке русском (Письмо м И.Срезневскому) / М.П.Погодин. – Москвитянин, 1856. – Т.1. – №2. – С.113–139.
8. Максимович М.А. О мнимом запустении Украины в нашествие Батыево и население её новопришлым народом: письмо к М.П.Погодину / М.А.Максимович // Русская беседа. – 1857. - №8. – С.22–35.
9. Субтельний О. Україна. Історія / О.Субтельний. – К.:Либідь, 1991. – 512 с.
10. Максимович М.А. История древней русской словесности / М.А.Максимович – Киев: Университетская типография, 1839. – 232 с.
11. Погодин М.П. Исследования замечания и лекции о русской истории / М.П.Погодин – М., 1846. – Т.ІІ. – 345 с.

Бучинська В

Науковий керівник – Удич З. І.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОДУКТИВНОГО НАВЧАННЯ – ВИКЛИК ХХІ СТОЛІТТЯ

*У школах учителі стануть менеджерами з навчання,
а учні — їх клієнтами, як сьогодні ми є клієнтами юристів
або професійних консультантів.*

Дейвід Керр, президент Southland Polytechnic

Сучасний світ впевнено крокує стежинами науково-технічного прогресу, відкриваючи нам нові орієнтири саморозвитку, самовираження та самореалізації, а також можливість продуктивних змін у всіх сферах людської діяльності. Таких змін потребує наша шкільна система освіти. Винахідливість, креативність, творче і швидке

розв'язання проблем, застосування своїх вмінь на практиці високо ціниться. Саме тому, сьогодні бажаним результатом роботи прогресивних педагогів є формування активної, інноваційно-творчої особистості, свідомого громадянина, здатного до самостійної продуктивної діяльності. Як це реалізувати на практиці? Найперше, потрібно переосмислити традиційну освітню систему, і максимально впроваджувати новітні педагогічні технології продуктивного навчання, які опираються на життєвий досвід.

Під технологією продуктивного навчання розуміють спробу вийти на новий рівень творчо організованої освіти, заснованої на інтересах учня, який навчається самостійно та взаємодіє з педагогами та психологами лише для консультації [5, с. 103]. Він – конструктор, організатор своїх знань, проектувальник етапів саморозвитку. Головна ж особливість даного підходу до навчання – створення учасниками особистісної освітньої продукції: інтелектуальних відкриттів, винаходів, віршів, задач, гіпотез, правил, досліджень, творів, програм навчання, проєктів. Визначальні ознаки продуктивного уроку представлено у рис.1 [8].

Рис 1. Ознаки продуктивного уроку

Для ефективної інтеграції ідеї продуктивного навчання в існуючу систему середньої освіти виникає необхідність розробити продуктивну педагогічну технологію, яка б дозволила досягти високий якісний результат при розумному поєднанні індивідуального навчання з груповим та одержати продукт максимальної кількості і якості за мінімальний час. Колишній директор школи ім. Сімона Гуггенгейма, розташованої в одному з найбільш розвинених районів Чикаго, Майкл Александер, зазначає: «Наше завдання – зробити школу найліпшою. Тобто це школа без поразок, яку б діти закінчували, усвідомлюючи свої таланти і здібності, свій інтелектуальний рівень, що допоможе їм стати тим, ким вони тільки прагнуть». В інтерв'ю, коли Александера запитали, що незвичайного в його школі, він відповів: «У нашій школі приємно перебувати – і це місце, де люди відкидають ролі, які загалом властиві навчанню, коли вчитель грає по-одному, а учні – по-іншому. Сьогодні кожен зосереджує свою увагу на тому, щоб створити для дітей атмосферу радості у навчання...»[6, с. 541].

Рис 2. Основні позиції вчителя та учня у системі продуктивного навчання

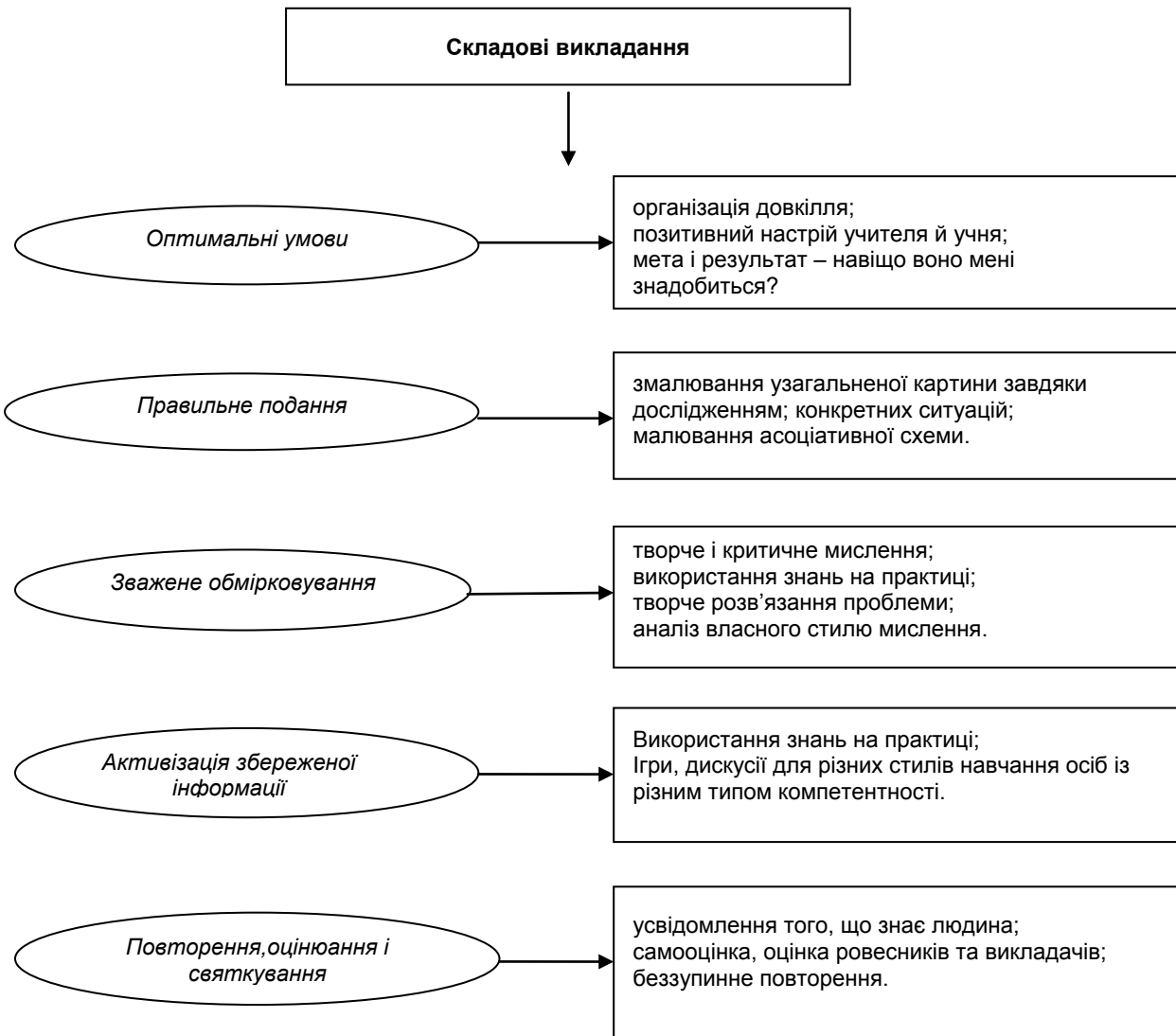

Рис 3. Складові викладання

Для успішного розкриття змісту своєї роботи «продуктивному педагогу потрібні робочі інструменти». Як пише І. Бардоссі, «для педагогів продуктивного навчання, їх власна особистість є їх основним робочим інструментом. Це не означає, що педагог нав'язує свою особистість учням, або що він або вона стають центром педагогічного процесу. Особистість вчителя буде інструментом тільки тоді, коли педагог зможе не тільки зрозуміти, прийняти і знати своїх учнів, але й зможе критично оцінювати самого себе. Тільки такі педагоги зможуть допомогти іншим у зміцненні власної особистості» [2]. Основні ролі вчителя та учня у системі продуктивного навчання, представлено у рис. 2 [9, с. 358].

Розуміння особливостей продуктивного навчання – це шлях до підвищення ефективності процесу навчання. Яким повинен бути продуктивний урок? Австралійські учителі зазначають: «Відкиньте весь свій професійний жаргон. Забудьте про всі авторитети. Те, до чого ми прийшли, можна описати тільки двома словами: справжнє навчання» [6, с. 541]. Основні аспекти продуктивного викладання представлені у дослідженнях В. Садкіної – рис. 3 [10, с. 285].

Школа має максимально реалізовувати головні принципи продуктивної освіти. Замість учителя як носія інформації, що транслює культуру, продуктивне навчання здійснює консультант, який використовує свої здібності для того, щоб ініціювати, розвивати, супроводжувати й оцінювати індивідуальні навчальні процеси та допомагати кожному учневі самостійно формувати особисті способи навчання. Замість вчителя, який контролює уніфікований навчальний процес у приміщенні класу, має бути ведучий (керівник групи), який забезпечує об'єднання теми, учня і групи.

Отже, на сьогоднішній час технологія продуктивного навчання відповідає сучасним вимогам XXI століття. Зрозуміло, що традиційна система освіти вичерпала свої потенційні можливості і потребує ефективних і якісних змін. Німецькі учені І. Бем і Й. Шнайдер зазначають: «Продуктивне навчання – це педагогічний процес, який породжує розвиток особистості в соціумі одночасно з розвитком самого соціуму [4, с. 248]. У силу цих особливостей відбувається зміщення акцентів освітніх цілей школи на формування творчих здібностей, розвиток умінь швидко оновлювати наявні знання. А це досягається за допомогою продуктивного вивчення шкільних предметів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Башмаков М. И. Научное и практическое обеспечение национальной образовательной инициативы «Наша новая школа» в педагогическом образовании / М. И. Башмаков, М. А. Горяев, Л. И. Лебедева. – СПб.: ИПО, 2011. – С. 104–108.
2. Bardossi, I. Productive Learning in the Learning Workshop [Електронний ресурс] / I. Bardossi, M. Bashmakov et al // Pilot Projects in Pecs, St. Petersburg and Berlin. – Режим доступу: <http://ineps.org/pdf/Productive Learning - short summary>.
3. Бем И. Слагаемые системы / И. Бем, Й. Шнейдер // Школьные технологии. 1999. – № 4. – С. 59–70.
4. Бём И. Теория и методика продуктивного обучения / И. Бём, Й. Шнейдер // Теория и практика продуктивного обучения. М.: Народное образование, 2000. – 248 с.
5. Востриков А.А. Педагогика развития резервных возможностей личности. Курс продуктивного обучения для учителей начальной школы. – Одесса: Психопедагогика, 1992. – 103 с.
6. Драйден Г, Вос Д. Революція в навчанні / Г. Драйден, Д. Вос // Літопис, 2001. – 541 с.
7. Крылова Н.Б. Образовательные цели продуктивных школ / Н.Б. Крылова // Школьные технологии, 2000. – № 4. – С. 68–72.
8. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: в 2 т. / А. Н. Леонтьев. – М.: Педагогика, 1983. – Т. 2. – С. 94–231.
9. Підласий І. Продуктивний педагог / І. Підласий. – Львів: «Основа», 2007. – 358 с.
10. Садкіна В. І. 101 цікава педагогічна ідея. Як зробити урок / В. І. Садкіна. – Харків: «Основа», 2008. – 285 с.

*Баран Б.
Науковий керівник – доц. Валіон О. П.*

ПИТАННЯ КРИМУ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

«Процвітання в єдності»

(девиз на офіційному гербі Кримського півострова)

Крим немов магніт, який у всі часи притягував різні народи. Тут зійшлися цивілізації Заходу, Сходу, Півдня й Півночі. Він став своєрідним «плавильним котлом» народів. Через свою розмаїтість та полінаціональність півострів Крим має багату й цікаву історію, котра певним чином впливає на сьогодення. Актуальність теми полягає у геополітичному та економічному аспектах, оскільки півострів має вихід до Чорного моря і є вигідним форпостом Північного Причорномор'я. Кримом завжди прагнули володіти провідні європейські держави для контролю акваторії Чорного моря. Територія стала своєрідним «яблуком розбрату» між Російською та Османською імперіями у минулому та між Україною та Російською Федерацією нині.

Метою наукової статті є дослідження процесів, що мали місце в історії Криму та їх вплив на сучасність. З мети випливає низка наступних завдань:

- з'ясувати стратегічне значення Кримського півострова в історичному розвитку;
- виокремити роль Криму у державотворчих процесах України;
- показати значення Криму на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин.

Об'єктом дослідження у роботі виступив історичний шлях Криму в контексті світової історії.

Предметом вивчення стали політичні, економічні, соціальні, культурні аспекти розвитку півострова та їх вплив на розбудову регіону.

Історіографічною базою статті слугували праці таких авторів, як Геродота «батька історії», Страбона «батька географії», О. Андрєєва «История Крыма» [2], С. Агаджова, А. Сахарова «Крым: прошлое и настоящее» [1] та ін. Ці дослідники здійснили значний внесок у вивчення історії Криму, проаналізували основні віхи життя й діяльності півострова.

Першим відомим населенням Криму були кімерійці (XII століття до н. е.), які згадуються в античних джерелах Ассирії. Вони – скотарські племена іранського походження. Їх перебування також підтверджує Геродот. У середині VII століття до н. е. частину кімерійців витіснили скіфи зі степової смуги в передгір'я і гори Криму, де вони утворили компактні поселення. Зазначимо, що боротьба за півострів точилася ще до нашої ери [2, с. 15–17].

У I тисячолітті до н. е. у передгірному і гірському Криму, а також на південному узбережжі мешкали таври, саме від них походить стародавня назва гірської і прибережної частини Криму: Таврика, Таврія, Таврида. Новий етап історії Таврики почався із захоплення Криму скіфами. Цей період характеризувався якісними змінами у складі населення. Дані археології свідчать, що після цього основою населення північно-західного Криму були народності, що прийшли з Придніпров'я. До кінця III століття до н. е. державою скіфів значно зменшилася під натиском сарматів. Скіфи змушені були перенести столицю на річку Салгір (поблизу сучасного Сімферополя), де виник Неаполь Скіфський, або грецькою – Неаполіс. Скіфська держава в Криму існувала до другої половини III століття н. е. і була знищена готами, які з'явилися тут (за переказами, зі Скандинавії) приблизно на початку III століття. Вони встановили своє панування над степовими районами і деякими приморськими містами. Перебування в кримських степах готів тривало порівняно недовго. Під могутнім натиском гунів у IV столітті н. е. вони переходили у гірські місцевості Криму, де поступово асимілювалися із нащадками скіфів, а їх невелика держава проіснувала до XV